

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

ROBERT EN BERTRAND

Klucht in drie bedrijven

door

Arnold van de Perre

Zeer vrij naar “Robert und Bertram oder die lustigen Vagabonden” door Gustav Räder in de bewerking van Flordello.

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2004
Nr.1197

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste VEERTIEN tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde opvoeringsrechten aan:

S.A.B.A.M.
Aarlenstraat 75-77
1040 Brussel

Na aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een aanvraagkaart die, degelijk ingevuld, minstens vier weken de opvoering(en) naar S.A.B.A.M. moet worden gestuurd.

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende opvoeringsrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

I.B.V.A "Holland"
Postbus 363
1800 AJ Alkmaar.
info@ibva.nl

BELANGRIJKE OPMERKING !

Alle rechten voorbehouden. Iedereen die toestemming verkreeg het stuk *ROBERT EN BERTRAND* op te voeren moet de naam van auteur *ARNOLD VAN DE PERRE* vermelden in alle publicaties die n.a.v. de voorstellingen verschijnen.

De auteursnaam moet onmiddellijk onder de titel vermeld worden, in een lettertype minstens half zo groot als dat van de titel, maar minstens twee keer zo groot als dat waarin de naam van de vertaler, regisseur en spelers wordt vermeld.

© 1983 Toneelfonds J. Janssens/Arnold van de Perre
www.toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

VOORWOORD

"ROBERT en BERTRAND" : een boeiende voorgeschiedenis

Toen Friedrich Schiller in 1780 zijn jeugd drama "Die Räuber" (De Rovers) schreef, zal het wel bij niemand opgekomen zijn dat, in deze hyperromantische context, eigenlijk de fundamenten gelegd worden van een indrukwekkende reeks realistische schelmsverhalen, met Robert en Bertrand in de hoofdrol.

Schillers stuk, een volwassen produkt van de Sturm-und-Drang-periode, is in feite een - voor onze moderne smaak - onverteerbare brok romantische pathetiek. Wat voor ons echter belangrijker is : de protagonist Karl Moor, die alles heeft van het gepassioneerde genie, wordt het prototype van de latere Robert-figuur. De contouren van de vagebond zijn in Die Räuber nog niet vrij helder, maar toch onmiskenbaar aanwezig. Karl Moor wordt als geestdriftig student leider van een groepje anarchisten die op pad trekken om het recht in eigen handen te nemen. Ze hebben het (aanvankelijk) vooral gemunt op de rijkelui, zodat in hun plundertochten een duidelijke protestkreet tegen maatschappelijke ongelijkheid en onbeschaamde uitbuiting hoorbaar wordt.

Hoe werd Karl Moor dan getransformeerd in de Robert die we uit de Robert-en-Bertrand-verhalen kennen?

Hiervoor moeten we even een omweg maken langs Frankrijk om. Daar was op het einde van de 18de eeuw een duidelijke tendens merkbaar, die het statige classicistische drama de rug toekeerde om weer toneel als amusement te kunnen smaken. De vraag van het enthousiaste publiek stimuleerde zo een minder hoogstaande vorm van toneel, het drama verwaterde stilaan tot melodrama. In 1786 vertaalt Lamartellière "Die Räuber".(1) Hij doordrenkt het stuk met melodramatische elementen en het slaat dan ook in als een bom. Na zijn eersteling "Robert, chef des brigands", volgt al snel een vervolg, en ook een tweede (2) en zo ontstaat een heel kralensnoer van toneelwerken die allen op hetzelfde stramien verder borduren. Centraal staat steeds de sympathieke held Robert (hij krijgt hier voor het eerst, via een verbastering van Räuber, zijn naam) die de rechtvaardigheid in zijn banier voert en de rijken en machtigen flink in hun hemd zet. In een wereld die op zijn kop staat gaat hij, aan het hoofd van een roversbende die hem trouw tot in de dood zweert, op eigen houtje recht spreken. Net als in de "Karel ende Elegast"-sage wordt ook hier de volharding in de trouw en rechtvaardigheid beloond. Aan het slot krijgt Robert, eerst vogelvrij verklaard, gratie : de "slechten" worden ontmaskerd, de van het rechte pad afgeweken "goe-

den" in ere hersteld.

Al vlug komen deze stukken ook naar Vlaanderen overgewaaid. In onze streken waar toen op toneelgebied maar ook op algemeen cultureel vlak een dieptepunt bereikt was, vierde aan het begin van de 19de eeuw het tweederangstoneel hoogtij. Auteurs waren er in deze periode weinig en die legden zich dan nog voornamelijk toe op vertalingen en bewerkingen van Franse en Duitse "hits".

Het succes van de Robert-rage kon ook in ons land niet onopgemerkt blijven en al in 1796 vertaalt Witsen Geysbeek Lamartellières bewerking van "Die Räuber". Het haalt als "Robert of de struikrovers" ongetwijfeld steeds volle zalen bij opvoeringen door plaatselijke toneelgroepen. In de lijst van stukken die tussen 1813 en 1830 door de Gentse kamer "De Fontaine" werden gespeeld, merken we tussen de vele vertalingen en melodrama's van Kotzebue en Scribe ook een "Robert, kapitein der struikrovers" op. En dichter bij ons wordt in het patri-monium van de Aalsterse Rederijderskamer van de Catharinisten nog een (ongesigneerd, ongedateerd) exemplaar bewaard van "Robert, of de struikrovers", vermoedelijk reeds van vóór het begin van de 19de eeuw. De ontroerende wederwaardigheden van Robert, de heldhaftige rover en trouwe minnaar (want dat is hij ook!) helpen dus ongetwijfeld mee aan een ongeken-de bloei van het melodrama in onze streken.

Eén en ander wordt zeker in de hand gewerkt door de controversiële allure van de Robert-thematiek. Vooral van christelijke zijde komt men in opspraak tegen de guerilla-praktijken die Robert straffeloos op toneel mag demonstreren. Een tegenbeweging komt op gang : in 1803 schrijft G. van Os "Robert of de gestrafte struikrovers". Robert is hier een regelrechte schurk, die zijn vader en broer heeft bedrogen (en niet omgekeerd zoals in de Räuber-traditie) en hiervoor dan ook wordt "gestraft".

Melodrama regelrecht tegenover moraliserende belering : waarschijnlijk moet deze controverse de populariteit van de Robert-toneelstukken in een stroomversnelling gebracht hebben.

Wanneer precies Bertrand als compagnon van Robert gaat fungeren is niet zeker. Vanuit louter theatraal opzicht hoeft deze ommezwaai van één held naar twee helden ons zeker niet te verwonderen. Het optreden van een nieuw hoofdpersonage creëert immers welkome spanningsvelden in het stuk : Bertrand kan een vriend-door-dik-en-dun zijn, maar ook de rivaal van Robert, zijn karakteriële tegenpool, enz...

Bovendien verliest het tweetal meer en meer de status van "held" : ze worden schelmen, rondzwerende vagebonden, die van de hemelse dauw lijken te leven en

niet verlegen zijn om een linke streek. Hun oorspronkelijke typering getrouw, blijven ze op een herkenbare manier de voorvechters van het recht van de zwaksten en stellen ze eerlijkheid en trouw aan het gegeven woord vóór alles. Dit is ook de vorm waarin we Robert en Bertrand, via de volksoverlevering, tot op de dag van vandaag nog kennen. In deze vorm kregen ze ook gestalte in de stripreeks waarin Willy van der Steen de belevenissen van het duo uittekent.

Robert en Bertrand ..... In hun vrijheidsdrang en ongebreidelde levenslust lijken ze wel afstammelingen van die andere vrijbuiters van de Vlaamse literatuur : Reinaert de Vos en Tijl Uilenspiegel. Met deze sympathieke snoodaards hebben ze in elk geval dit gemeen : dat ze als onsterfelijke figuren een vast plaatsje kregen in de Vlaamse volksoverlevering, en geen dode helden-op-papier zijn, maar werkelijk vóórtleven.

Geert Van der Speeten

(1) BONNEVILLE had al in 1785 een vertaling van "Die Räuber" gemaakt die dicht bij het origineel stond.

(2) "Le tribunal redoutable, ou la suite de Robert, Chef des Brigands" en "Les Francs Juges ou les Temps du Barbarie".

Personen

Robert

Bertrand

Strambach, de cipier

Champetter

Michel, neef van Strambach

Meeldraaiier

Gertrude, waardin

Roosje, haar dochter

Johan, ober

Baron de Bellebeek

Barones de Bellebeek

Isidora, dochter van de baron

Madame la douairière Dupomp-Laguit, zuster van de baron

Hoofdcommissaris

Kinderen

Tijd : tussen de jaren 1930 - 1950

Geraadpleegde werken :

- Robert of de struikrovers
ongedateerd, ongesigneerd - te Gent, bij L. Van Paemel, boekdrukker op den
Brabanddam - einde 18de eeuw, begin 19de eeuw - archief van de Catharinisten
te Aalst nr. 43
- Robert en Bertrand of de Lustige Vagebonden
voor liefhebbers omgewerkt door Flordello - 1904 -
Antwerpen, G., J. en E. Janssens, boekdrukkers
- Robert en Bertrand
door Flordello - 4de in 1946 geheel verbeterde druk
Jos Janssens, Kruikstraat, 14 Antwerpen

EERSTE BEDRIJF

Decor: Links twee cellen boven mekaar met aanpalend de cipierskamer. In de fond van iedere cel een deur zwaar gegrendeld en voorzien van een kijkgat. In de rechterwand van de bovenste cel een getralied venster op ooghoogte.

In de cipierskamer: in de fond een deur en in de rechterwand een venster. Naast de gevangenis een getraliede poort of hek; aan de poort of het hek een bel.

Voor het eigenlijke spel kunnen een paar strofen van Robert en Bertrand gezongen worden.

Als het doek opgaat ligt Robert op zijn strozak in de bovenste cel zenuwachtig te draaien en te keren. Hij luistert naar het gezang van Strambach die een oud soldatenlied aan het vermoorden is. De cipier heeft zopas zijn avondmaal genomen en ruimt al zingend af.

STRAMBACH. En bij den Franschen troep daar waren twee soldaten. Zij waren getrouw als twee broeders bij elkaar ... (na de eerste strofe gaat hij naar buiten en wenkt de katten) Poes ... poes ... poes ...

ROBERT. Miljaarde! Miljaarde! Wat een kattegejank! Hij schreeuwt me de oren van mijne kop.

STRAMBACH. (zingt de tweede strofe; hij doet zeer opera-achtig)

ROBERT. Als er nu één plaats is waardat een mens zou verwachten dat hij met rust gelaten wordt ... dan zou dat toch de gevangenis moeten zijn, niet waar? Héla, zingende trommelaar, wilt ge nu eens ophouden! Ik kan hier geen oog dicht doen!!

STRAMBACH. (vanop de binnenkoer) Gij hebt hier niets te zeggen. Ik zing als ik dat wil! Verstaan?! Honderd miljoen ezelsvellen en trommelstokken! Weet ge wel wat ik vroeger ben geweest? Tamboer-majoor!! Ik heb de oorlog meegemaakt! En lopen dat ik kon!! (weg)

ROBERT. Dat zal wel! Ge moest wat meer gezongen hebben dan zou de vijand ook wel gaan lopen zijn!!

STRAMBACH. (binnen) En nu? Wat ben ik nu? Een oude versleten cipier in een oude stomme gevangenis. Wat een jongman lijden kan.

ROBERT. Die oude trekhond met zijn puitenstem zingt dat de kalk hier van de muren valt. Straks valt heel 't spel hier nog in en dan hè? Eigenlijk nog niet zo slecht: 'k zou rap ribbedebie zijn. Héla, tammen boer, zing nog ne keer; maar nog wat harder en met nog wat meer tremelo. Nu dat hij mag, wilt hij niet zeker? Allé vooruit, we zullen de muurkens nog eens op hun sterkte controleren.

(inspecteert de muren)

STRAMBACH. Hoe laat is 't al hè? (kijkt naar uurwerk) Oeioei! Hoog tijd dat ik mijn vogelke ga voederen (legt brood in korf en vult een kruik met water)

ROBERT. Dat ik hier nu toch eens een serieus spleetje vond waar ik juist gepast door kon hè. (naar venster met tralies) Die baren zien er niet al te sterk uit maar ik heb geen goesting om op de cipier zijn verdommenis terecht te komen. (Strambach binnen) Bezet! Verdomme ge zijt hier geen vijf minuten op uw gemak!

STRAMBACH. Zeg, waarom liet ge u niet op een andere dag vangen hè? Wat voor manieren zijn dat nu! 't Is voor mij ook kermis zulle! Hoor, den Boester is zijn orgel al aan 't opwarmen en ik zit hier vast omdat gij hier vast zit.

ROBERT. (wil weggaan) Awel, ik ben hier direct weg zie!

STRAMBACH. (snapt hem) Héla! Maar zo simpel is 't nu ook weer niet hè!

ROBERT. Willen we samen naar de kermis gaan, cipier. 't Is daarvoor dat ik ook gekomen was. Ik wil zelfs met u eens dansen in de danstent. Ik kan dat goed. (doet vrouwelijk en streelt over de baard van de cipier)

STRAMBACH. (klopt hand weg) Zeg hela, wat denkt ge wel hè!! Hier zie, als 't u blijft, uw souper.

ROBERT. En wat staat er op het menu vandaag, cipier?

STRAMBACH. (verfijnd) Water en brood, manneken.

ROBERT. En 't is kermis! Veel fantasie hebt ge ook niet, hè cipier?

STRAMBACH. Zou meneer Robert misschien iedere dag een menuke willen à la carte? Voor vandaag een biefstuk-frieteken misschien, hm?

ROBERT. Ja, schrijf maar op: om te beginnen als aperitief een portoken, vervolgens een ossestaartsoepeken en als hoofdgerecht gebakken patatjes met tamboerens (Strambach staat met de armen gekruist te luisteren)

STRAMBACH. Zeg manneken, weet ge wel met wiens voeten dat ge aan 't spelen zijt hè?

ROBERT. Ja, met die van de tamboer-majoor; veel oorlogen meegemaakt en lopen dat hij kon, die oude blaasbalg, die hersenfretter!

STRAMBACH. Wat zegt ge daar?

ROBERT. Niets speciaals.

STRAMBACH. (kort bij zijn gezicht) Oude blaasbalg hè!! Hersenfretter hè! Ik zal in plaats van gebakken patatjes eens een schoon rapport voor u gaan klaarmaken zie. In de kelder zult ge vliegen. Ik laat u in d'ijzers leggen; de ratten kunnen dan uw tenen komen tellen. (kwaad weg)

ROBERT. Wilt ge geloven dat ik hem op zijn paard gekregen heb. Straks vlieg ik

nog in d'ijzers. Schoon vooruitzicht. Ik moet zo rap mogelijk hier zien weg te geraken want er zitten nog stropers op mijn jachtgebied. Verdomme, verdomme wat een ongeluk. Dat is nu de eerste keer in mijn leven dat ik in 't droog zit zonder te weten waarom. 't Is niet gepermitteerd, ik moet hier weg. Waar zou Bertrand nu ergens uithangen? We hadden afgesproken om mekaar te treffen vanavond op het dorpsplein.

STRAMBACH. (op zijn kamer) Honderd miljoen ezelsvellen en trommelstokken. Wilt ge geloven dat ik me kwaad gemaakt heb in die kastaar. 'k Zal weer met mijn voeten in 't water moeten zitten om wat te bekomen. En dat allemaal op kermiszaterdag terwijl dat iedereen in 't volle plezier is. (neemt ondertussen water en kom...) Anders kon ik bij Gertrude een boompje gaan kaarten ... en wat babelen ... misschien zelfs een danske placeren met Gertrude ... is me dat een schoon wijf, ja ...

ROBERT. Niks te vinden. Laten we eerst de inwendige mens wat versterken. 't Is wel niet veel maar wie 't kleine niet eert is 't grote niet weerd. Allé vooruit! Smakelijk!

(Bertrand op met champetter, champetter draagt de valies van Bertrand.)

BERTRAND. Niet te rap, champetter, en niet stampen, er is plaats voor iedereen. Je suis un âne; ik volg een ezel.

CHAMPETTER. Stilence!

BERTRAND. Neem me niet kwalijk, kameraad, maar ik ben niet gewoon van met een persoonlijke lijfwacht over 't straat te lopen. Ik voel me precies een koning: waarde landgenoten ...

CHAMPETTER. Als ik zeg stilence dan wil dat zeggen zwijgen!

BERTRAND. Zo een beetje Frans kennen is toch gemakkelijk, hè champetter?

CHAMPETTER. Stilence! We zijn er zie (belt)

BERTRAND. (schudt de hand van de champetter) Merci, champetter, merci. Ik vind het echt spijtig dat ik niet langer van uw ambetant gezelschap mag genieten. Nog eens: merci.

CHAMPETTER. Stilence, zeg ik!!

BERTRAND. (heeft de stilence meegezegd) Ge pakt me de woorden uit de mond, champetter. (champetter belt nogmaals)

STRAMBACH. (schrikt op uit zijn voetbad) Miljaarde, heel de plancher nat. Waar zijn nu mijn kousen en mijn bottinen? (zoekt, trekt één kous aan aan de ene voet en een bottine aan de andere)

BERTRAND. Bel nog maar eens, champetter, 't is ook ene die aan de staat werkt; hij ligt vast en zeker in slaap.

CHAMPETTER. Stilence! (veldwachter belt en Bertrand aapt de stilence na)

STRAMBACH. Geen ogenblik rust! Nooit niet gedaan! Wat een miserie, wat een miserie. (komt buiten al hinkend) Hallo, wie is daar nu weer?

CHAMPETTER. Een nieuw gevangen vogelken!!

BERTRAND. Wiede, wiede, wiet ... pak me niet of ik zie mijn liefken niet!!
Stilence!! (voor de veldwachter iets kan zeggen)

STRAMBACH. Geen vijf minuten is een mens hier gerust. (tot Bertrand) Kunt ge niet ergens anders gaan pikken hè? In Brussel bijvoorbeeld?

BERTRAND. Daar zitten al dieven genoeg.

CHAMPETTER. Stilence! Hier is 't bevel tot opsluiting.

STRAMBACH. 't Is al goed! Als ik die vent zijn smoel bekijk weet ik genoeg.
(zoekt sleutel en opent de poort)

CHAMPETTER. Allé snotneus ... en avant march! (zet valies van Bertrand binnen)

BERTRAND. (wil verkeerde kant opgaan) Tot uw orders, mijn generaal!

CHAMPETTER. Hela leperik, deze kant op ... Gij niet zulle ... hier is de poort van 't hemelrijk.

BERTRAND. Oei, pardon ... ik zie niet goed vandaag want ik ben scheel van de honger ... en is dat nu Sinte Pieter? (bekijkt de cipier van kop tot teen)
Awel merci!

CHAMPETTER EN STRAMBACH. Stilence!!

CHAMPETTER. Verder niets speciaals zeker?

STRAMBACH. Nee, alles onder controle.

CHAMPETTER. Allé, houd uw kloek.

BERTRAND. Ik zal de chipkes houden.

CHAMPETTER. Wat zegt ge?

BERTRAND. Dat ge een dikke chip zijt ... allé 'k wil zeggen ne chikken typ.

CHAMPETTER. Houd me niet voor de aap of ...

BERTRAND. Ik vraag u duizendmaal excuus en als ik nog eens een erewacht nodig heb, kom ik terug bij u zulle; ge hebt gij dat heel goed gedaan ... proficiat.

CHAMPETTER. Sti ... (bedenkt zich) Maakt dat ge in uw kot zit en koest hè.

BERTRAND. Waf, waf, waf ...

CHAMPETTER. Cipier tot de volgende zitting hè ... Nu ga ik nog eens rap tot bij Gertrude een witteken pakken ... Miljaar, cipier, Gertrude ziet er fel uit vanavond zulle.

STRAMBACH. Champetter zwijg of ik doe malheuren. Honderd miljoen ezelsvellen en trommelstokken! Komt er dan nooit geen einde aan de spitsboeven, de landlopers, de vagebonden, de bandieten, de leeglopers, de schobbejakken, de dieven, de

zakkenrollers, de moordenaars, de oplichters, de brandstichters, de bedriegers, de ploerten, de verkrachters, de ... (kan niet meer voort)

BERTRAND. (als een minister in schoon Nederlands) Gezien de huidige economische situatie en de crisis die daaruit voortvloeit zowel wat financiële middelen als geestelijke basisprincipes betreft (neemt adem) is er ook op dat gebied, mijn waarde cipier, nog geen verbetering of reconversie in het vooruitzicht. Deze crisis is de meest geschikte voedingsbodem voor allerlei onrecht en tegenspraak zodat men in alle contreien van ons land een toenemende agitatie en geweld constateert van verschillende ontevreden personen in alle lagen van onze bevolking. Toch is deze beroering het meest te merken bij de minst sociaal begoeden te weten: de stempelaars, de weduwen, de wezen, de arbeiders; m.a.w. de kleine man. De wereld, mijn waarde cipier, is een kiekekot: de bovenste beschijten de onderste. De kleine man hangt ... de grote laat men lopen. Maar 't zal veranderen! (tegen zichzelf) Moet er geen zand zijn?

STRAMBACH. Ja watte, meneer de minister, allé vooruit met de geit want ik krijg kou in mijn onderste lagen.

BERTRAND. Vergeet mijn valies niet, hē cipier! (cipier neemt de valies)
Is het in dit hotel te doen?

STRAMBACH. Ja, en laat het hier niet te lang duren of 't zal rap gedaan zijn.

BERTRAND. Mag ik u vragen mij een goed verwarmde kamer te geven? Ik moet attentie doen voor mijn reumatiek ziet ge.

STRAMBACH. Ik hoor het al ... weer ene met veel complimenten. Allé binnen en geen gezever.

ROBERT. (heeft ondertussen gegeten en alles grondig afgetast) Door de muren peuteren is onbegonnen werk, veel te goede metserij, vakwerk. (rukt aan een tralie met voet tegen de muur - een ijzeren staaf schiet los en Robert valt holderdebolder in de kamer) Die heb ik! Daar moeten nog pensionairs hun werk van gemaakt hebben anders zou die zo rap niet loskomen. Dat kan dienst doen als breekijzer. 'k Moet alleen zien dat de tamboer niets in de gaten krijgt.

STRAMBACH. (met Bertrand op in benedencel) Allé, ga hier maar binnen, manneken.

BERTRAND. Is dat mijn appartement? Kan het niet wat groter?

STRAMBACH. Spijtig! 't Is al wat vrij is!

BERTRAND. Doet uw hotel dan zo'n goede affaires?

STRAMBACH. Ja, heel goede, en in 't vervolg is 't best van goed op voorhand te reserveren, zulle manneken.

BERTRAND. Cipier, mag ik u vragen waarom er zoveel sloten en grendels aan die deur zijn?

STRAMBACH. (vriendelijk) Omdat vogelkes van uw soort niet zouden gaan vliegen.

BERTRAND. Cipier ... ik moet iets bekennen. 't Zit namelijk zo: ik ben onschuldig.

STRAMBACH. Allé jong, 't is toch niet waar zeker. Dat is nu de eerste keer in mijn carrière dat ik zoiets hoor zeggen. Dat pakt me zie.

BERTRAND. Toch is 't zo. Ge vergist u bompa. Ge vergist u schromelijk. Ik zou nog geen vliegsken kwaad doen. Ik ben zo zacht als een lamneken, zo braaf als een schaapken, zo trouw als een hondje, zo lief als een poesje ... en ik heb honger als een leeuw.

STRAMBACH. Eh, gij vertegenwoordigt seffens een hele dierentuin jong. En ge zoudt ook zo vrij als een vogelken willen zijn zeker; maar dat gaat nu eens niet pakken zie. Daar ga ik nu eens een stoksken voorsteken.

BERTRAND. Dat dacht ik al. Breng me nu vlug iets te eten ... een biefstuk-frieteke is wel genoeg voor op een kermis-zaterdag, dat moet niet meer zijn.

STRAMBACH. Gij ook al! Awel jongen, voorlopig zult ge u moeten tevreden stellen met water en brood. Dat koelt het bloed af zeggen ze bij 't leger altijd.

BERTRAND. Zet u een beetje cipier. Doe alsof dat ge thuis zijt. Wat drinkt ge?

STRAMBACH. Merci, ik zit hier nooit. 't Zijn ander die hier zitten. En als ge wilt, ge kunt wat liggen ook, daar in uw bed.

BERTRAND. (verrukt) 't Zijn toch geen pluimen zeker?!

STRAMBACH. Neen, eerste keus gekapt stro gelijk als bij 't leger. Leg u daar gerust op neer en denk na over uw zondekes. (gaat weg, keert terug) En als ge een goede biechtvader moet hebben, ik ken er enen. (wil terug weg)

BERTRAND. Zeg cipier, wacht eens, als ik me niet vergis zijt gij in 't leger geweest, is 't niet?

STRAMBACH. (fier) Tamboer-majoor!!! Vele oorlogen meegemaakt en lopen dat ik kon! Ik was altijd de eerste als er moest geretireerd worden. Maar gij zijt eigenlijk een uitgeslagen kerel ... dat ge dat zo rap door hebt.

BERTRAND. Ik zag het direct aan uw manier van lopen en aan uw manier van spreken.

STRAMBACH. A la bonheur! Gij zijt een speciale gij. Als ge hier lang genoeg zit kan ik van u nog een goeie maken.

BERTRAND. Zeg tamboer-majoor, zijt eens vriendelijk en breng straks uw lantaarn. Ik kan niet goed tegen het donker, ziet ge. En daarbij, ik ben gewoon van 's avonds mijn dagboek te schrijven en vooraleer te gaan slapen maak ik iedere dag een schoon gedicht of een ontroerend lied. Mag ik u vragen, cipier, van mijn dagboek te brengen en iets om te schrijven, 't zit allemaal in mijn valies.

STRAMBACH. Zijt gij ook dichter-componist? Gij valt in mijn smaak. Ge moet weten dat ik in mijne jongen tijd ook veel gedichten geschreven heb ... ik had een voorliefde voor Schiller; hoho, die kon schrijven, ontroerend schoon. Zeg draag eens een gedicht van u voor.

BERTRAND. Spijtig cipier, maar ik ben nu niet in stemming maar weet ge wat, ik zal vanavond voor u eens een schoon gedicht maken ... over een tamboer-majoor in 't volle van de strijd ... steeds vooraan met roffelende trom ... vechtend voor vorst en voor land ... tot sterven toe bereid ...

STRAMBACH. Dat zal schoon zijn ... Allé ik zal mijn goed hart maar eens tonen, 't een plezier is 't ander waard. Ik zal straks uw gerief brengen. Maar tegen niemand zeggen hé, 't reglement ziet ge, 't reglement. Tot straks. Miljaar, mijn voeten hebben kou. (terug naar zijn kamer - voeten in 't water)

BERTRAND. Vaarwel, gemoedelijke gevangenisrat, oude bietekwiet, gij valt ook in mijn smaak maar ik ga toch proberen van hier zo rap mogelijk weg te geraken. Als ge straks niet goed oplet kunt ge het zelf allemaal in mijn dagboek schrijven. (kijkt rond) Voilà, voor de zoveelste keer in 't kot. 't Ergste is dat ik deze keer niet weet waarom! Er is iets dat niet klopt. Inbraak bij een arm boerke zeggen ze. Robert en Bertrand stelen niet bij arme boerkens. Neen, dat zijn we niet gewoon. We zullen eens kijken of hier geen gaatje te vinden is waar een brave jongen als ik kan doorkruipen.

ROBERT. We zullen nog een beetje wachten om met de grote werken te beginnen ... eerst nog eens diep nadenken (legt zich neer op bed)

MICHEL. (sluip op, gevolgd door de champetter - hij morrelt aan het slot - de champetter grijpt hem - Michel schrikt) Aaaa!!!!

CHAMPETTER. Stilence!

MICHEL. Wat zegt ge?

CHAMPETTER. Waarom komt gij hier rondspioneren? Waarom zit gij hier aan dat slot te frutselen? Zeg me ne keer : de meesten willen hier zo rap mogelijk buiten zijn en gij wilt hier persé binnen, leg me dat eens uit ...

MICHEL. Aa! Ge doet me zeer!

CHAMPETTER. Stilence! Wat komt gij hier doen?!

MICHEL. Is dat hier dat ze de dieven en de moordenaars opsluiten?

CHAMPETTER. Ja, en wat dan nog?!

MICHEL. Dan moet ik hier zijn.

CHAMPETTER. (pakt nog steviger beet) Gewetenswroeging hè? Wat hebt ge gepikt? Wie hebt ge vermoord? Zeg het of ik wring uw stomme kop 't achterste voor.

MICHEL. Aai! Aai! Maar ik wil mijn oom Strambach, de oude gevangenisbewaker

eens bezoeken.

CHAMPETTER. (laat los) Ha, zeg dat dan. Maar pas op als ge me blaaskens wijs-
maakt hê kastaar ... 't zal uw beste dag niet zijn.

MICHEL. Wilt gij eens bellen, meneer de veldwachter als 't u blijft?

CHAMPETTER. Allé omdat ge het zo schoon vraagt. (hij doet het)

STRAMBACH. (schrikt wakker) Miljaarde, miljaarde, weer de plancher nat. Wat is
't nu weer? Wat is dat hier vandaag hê?! Allé waar zijn mijn bottinen nu weer?
(vindt ze en trekt ze aan) (champetter belt opnieuw)

ROBERT. Of hoort ge niet goed! Miljaar, iedereen is terug wakker. Nu moet ik
weer wat langer wachten om iets serieus te proberen.

BERTRAND. Nog een nieuwe. Ze gaan ze vandaag allemaal in ene keer pakken zeker.
Maar allé, hoe meer zielen, hoe meer vreugd. 'tIs te hopen dat ze deze keer de
goeie vast hebben.

MICHEL. Bel nog maar eens, champetter, misschien is nonkeltje in slaap gevallen.

CHAMPETTER. Nonkeltje ... nonkeltje ... (belt)

STRAMBACH. (buiten) Honderd miljoen ezelsvellen en trommelstokken. Wie hangt er
daar zo aan die bel hê? (roept) Is 't nu wel lawaaimakers ... nu zijn al mijn
vogelkes weer wakker.

MICHEL. Nonkel Strambach, zijt gij het?

STRAMBACH. Honderd miljoen ezelsvellen en trommelstokken ... 't is Michel zeker?
Hê, maar jongen toch! Wat een plezier van u te zien. Kom binnen, kom binnen!
(tot champetter) En wat loopt gij hier nu nog rond te spoken op dit uur? Uw
vrouw gaat ongerust zijn zulle.

MICHEL. Hij heeft mijn arm omgewrongen, nonkeltje, en hij wou mijn kop ook nog
omwringen. Hij dacht dat ik een dief of een moordenaar was.

CHAMPETTER. Stilence!

STRAMBACH. Zeg ... wring uw eigen familie de nek om hê champetter. Wat zijn dat
nu voor manieren. Honderd miljoen ezelsvellen en trommelstokken ... als ge het
verschil niet meer weet tussen deftige mensen en bandieten wordt het hoog tijd
dat ge ophoudt met wittekes te drinken bij Gertrude. (tot Michel) Doet het nog
zeer, Michelleken?

CHAMPETTER. 't Is al goed, 't is al goed ... gij altijd met uw ezelsvellen en
trommelstokken ... 't is belachelijk ...!

STRAMBACH. Stilence!! (champetter gaat weg) Kom binnen jongen en laat me u eens
goed bekijken. Gij zijt groot en struis geworden jong ... ja watte ...

MICHEL. Ja hé nonkel, ons moe zegt dat ook altijd.

STRAMBACH. En hoe oud zijt ge nu?

MICHEL. Achttien, nonkel.

STRAMBACH. Achttien jaar ... wat een ouderdom ... en verkeert ge nog niet?

MICHEL. Awel ... zo een beetje in 't geniep, maar ons moe zegt dat het nog veel te vroeg is.

STRAMBACH. Te vroeg? Miljaar ... ik in mijnen tijd ... 'k zou geschiedenissen kunnen vertellen ... (beleeft er nog deugd aan maar beseft dat hij te veel zegt) Allé kom dat is nu al 't zelfde. (ze gaan weg naar de ciperskamer)

ROBERT. 't Gaat tegen ... en toch ... ik moet hier weg ... ik moet hier weg. (neemt breekijzer) Laten we de vloer eens goed bekijken, misschien zit hier ergens een klein gaatje.

BERTRAND. Miljaar, mijn ogen doen er zeer van. Er zit niets anders op dan straks de cipier te overmeesteren als hij naar zijn schoon gedicht komt luis- teren ... Eerst een uiltje vangen op deze lekkere malse matras.

(Strambach en Michel zijn binnengekomen in de ciperskamer)

STRAMBACH. Zo zie, hier is mijn kamerke. Wat denkt ge van mijn kazemat?

MICHEL. Een kazemat? Hier ligt toch geen mat, nonkeltje?

STRAMBACH. Nog niet bij 't leger geweest hé? Ze zullen u daar wel leren wat er in de wereld te krijgen is, manneken ... 'k zou geschiedenissen kunnen vertel- len. Wat zijn we vroeger geweest? Tamboer-majoor!! Leg uw boeltje maar af, jongen. Sapperloot, ge zijt geladen als een muilezel.

MICHEL. Ik kan mijn nonkel toch op kermis-zaterdag niet met lege handen komen bezoeken. Hier, ge hebt de complimenten van ons moeder en ze stuurt u een hesp en ze hoopt dat ge ze in goede gezondheid zult opeten.

STRAMBACH. Miljaar, een goede boerenhesp dan nog!!

MICHEL. En ons vader heeft er nog een kaske sigaren bijgedaan.

STRAMBACH. Jamaar, jamaar, dat is goed van uw vader en uw moeder zulle: een hesp en een kaske sigaren. Het kan niet op. We gaan er direct eentje van proe- ven zie. Hier pak vast.

MICHEL. Zou ik nonkel? Ons moeder zegt dat dat niet goed is.

STRAMBACH. Hettettettettet ... 't is geen man die niet roken kan.

MICHEL. Allé dan! (beiden steken een sigaar op. Michel hoest - Strambach geniet)

ROBERT. Hola, dat komt hier precies wat los. Als ik die tralie hier kan onder krijgen, ben ik gered.

STRAMBACH. Goed hè? En vertel nu eens: zijt ge zo ver te voet gekomen?

MICHEL. Neen, mijn patron Meeldraaier is er bij. Hij heeft hier een grote partij vee verkocht en we komen nu het geld ontvangen, een schoon sommeke. Ik heb hem gevraagd of ik meemocht en hij heeft me meegepakt om een oogje in 't zeil te